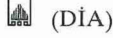

BİBLİYOGRAFYA :

Reşahât Tercümesi, s. 189; Ma'sûm Alî Şâh, *Tarâyıku'l-hakâyık*, Tahran 1316-19/1898-1901, III, 48; *Hediyetü'l-ârifîn*, I, 588; Zebîhullah Safâ, *Târîh-i Edebiyyât der İrân*, Tahran 1977, IV, 354, 356; Muhammed Muîn, *Ferheng-i Fârisî*, "Abdülğafûr" md., s. 180 vd.; A. Münzevî, *Fihrist*, Tahran 1349 hş., II/1, s. 1082; Serkis, *Mu'cem*, II, 1584; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mu'ellifîn*, Dimaşk 1376-80/1957-61 — Beyrut, ts. (Dâru İhyâi't-türâsî'l-Arabî), V, 269.

(DİA)

ABDÜLGANÎ el-CEMMÂLÎ

(عبدالقنى الجمائلى)

(bk. CEMMÂLÎ).

ABDÜLGANÎ el-EZDÎ

(عبدالقنى الازدى)

Ebû Muhammed Abdülganî
b. Saîd el-Ezdî
(ö. 409/1018)

Mısır'ın meşhur hadis hâfızı ve
ensâb* âlimi.

332'de (943-44) Kahire'de doğdu. Küçük yaştan itibaren ilim tahsiline başladı. Osman b. Muhammed es-Semerkanî, Ebû Bekir el-Meyâneçî ve Dârekutnî gibi âlimlerden hadis okudu. Hadis tahsili için çıktığı uzun yolculuklardan sonra Mısır'a döndü ve kısa zamanda devrinin ileri gelen hadis hâfızlarından biri olarak kabul edildi.

Güvenilir (sika*) oluşu hakkında hiçbir tereddüt bulunmayan Abdülganî, aynı zamanda mükemmel bir ensâb bilgisine sahipti. Kendisinden Ebû Abdullah el-Kuzâî, Abdürrahîm b. Ahmed el-Buhârî ve Ebû Ali el-Ahvâzî gibi birçok âlim hadis rivayet etmiştir. İbn Abdülber de ondan icâzet usulüyle hadis almıştır. 7 Safer 409 (25 Haziran 1018) tarihinde Kahire'de vefat etti.

Eserleri. 1. *el-Mu'telif ve'l-muhtelif fi esmâ'ir-ricâl* (ft esmâ'î nakaletü'l-hadîs). İsim, lakap ve nisbelerinin yazılışları aynı fakat okunuşu farklı olan râvilerle ilgili bu eserin muhtelif yazmaları vardır (bk. Sezgin, GAS, I, 224). Müellif, Dârekutnî'nin eserinden sonra konusundaki ikinci eser olan *el-Mu'telif*'i aslında hocası Dârekutnî'den edindiği bilgilerle yazmış, tamamlayınca ona arzetmiş, o da Abdülganî'den kitabın rivayet hakkını alabilmek için onu kendisine okumasını istemiştir. Eser Ca'fer b. Muhammed el-Müstağfirî (ö. 432/1040-41) tarafından bir zeyil yazılmış, kitabı Mu-

ammed Ca'fer ez-Zeynî yayımlamıştır (Allahâbâd 1327). 2. *Müştebihü'n-nisbe. İştihâhü'n-niseb ve el-Müştebih fi'n-nisbe* adlarıyla da anılan, yazılıştaki aynı fakat okunuş ve mâna itibarıyla farklı nisbelere dair olan bu eserin Türkiye kütüphanelerinde birçok yazma nüshası bulunmaktadır. Ayrıca eser *el-Mu'telif ve'l-muhtelif* ile birlikte basılmıştır. 3. *Kitâbü'l-Ğavâmiş ve'l-mübhemât*. Hadislerin sened ve metinlerinde kendilerinden "racül, ibnü fülân veya bintü fülân" şeklinde kapalı bir ifadeyle bahsedilen râvilerin kimler olduğunu araştırıp belirtmeye çalışan bu eserin yazmaları Beyazıt Devlet (Fezullah Efendi, nr. 261/1) ve Bağdat Evkaf (nr. 2886/1) kütüphanelerinde bulunmaktadır (Fezullah Efendi nüshası için bk. Weisweiler, s. 94, nr. 62). 4. *İzâhu'l-işkâl fi'r-ruvât*. İlk üç kitap gibi hadis râvilerinin isimleriyle ilgili olduğu anlaşılan eserin iki nüshası Haydarâbâd-Âsafîyye (nr. 3/324) ve Haydarâbâd-Saîdiyye (Ricâl, nr. 53) kütüphanelerinde bulunmaktadır. 5. *Keşfü'l-evhâm*. Yazmaları Topkapı Sarayı Müzesi (III. Ahmed, nr. 624/14) ve Bağdat Evkaf (nr. 2886/6) kütüphanelerinde bulunan bu eseri, Hâkim en-Nisâbü'rî'nin *el-Medhal* adlı kitabında gördüğü bazı yanlışları tashih etmek için kaleme alan müellif,

eseri tamamladıktan sonra Hâkim'e göndermiş, o da tenkitlerinden dolayı kendisine teşekkür ve dua etmiştir. 6. *Kitâbü'l-Mütevârin*. Haccâc b. Yûsuf'un zulmünden kaçıp saklanan âlimleri konu edinen bu eserin tek yazma nüshası Zâhiriyye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Mecmûa, nr. 71/2). Bir risâleden ibaret olan bu eser Muhammed Âl Yâsîn tarafından neşredilmiştir (MMLADm., L (1979), s. 552 vd.). 7. *er-Rubâ'îyyât fi'l-hadîs*. Yazmaları Beyazıt Devlet (Fezullah Efendi, nr. 261/3) ve Bağdat Evkaf (nr. 2886/3) kütüphanelerindedir. 8. *el-Fevâ'idü'l-muntekât 'ani's-şüyûhi's-şikât* Yazma nüshaları Ezher (I, 576, Mecmûa, nr. 305) ve Bağdat Evkaf (nr. 2886/4) kütüphanelerinde bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hallikân, *Vefeyât* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1968-72, III, 223-224; Zehebî, *Tezki-retü'l-huffâz*, Haydarâbâd 1375-77/1955-57, III, 1047-1049; a.m.f., *A'lâmü'n-nübelâ*, XVII, 268-273; Süyûtî, *Hüsnu'l-muḥâdara* (nşr. Muhammed Ebû'l-Fazl), Kahire 1387/1967, I, 353; İbnü'l-İmâd, *Şezerâtü'z-zeheb*, III, 188-189; Max Weisweiler, *Istanbul Handschriftenstudien zur Arabischen*, İstanbul 1937, s. 94, nr. 62; Sezgin, GAS, I, 223-225; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mu'ellifîn*, Dimaşk 1376-80/1957-61 — Beyrut, ts. (Dâru İhyâi't-türâsî'l-Arabî), V, 273-274; Serkis, *Mu'cem*, I, 428.

TALÂT KOÇYİĞİT

ABDÜLGANÎ en-NABLUSÎ

(عبدالقنى النابلسى)

(bk. NABLUSÎ, Abdülganî b. İsmâil).

ABDÜLHÂDÎ

(JOHN GUSTAF AGUÉLI)

(عبدالهادى)

(1869-1917)

Avrupa'da İslâm tasavvufu ve İbnü'l-Arabî ekolünün tanınmasında önemli rol oynayan İsvaçli ressam, Şazeliyye tarikatı halifesi.

Stockholm'de doğdu. Asıl adı John Gustaf (İvan) Aguéli'dir. 1889'da resim yapmaya başladı. 1890'da Paris'e gitti. Ressam Emile Bernard'ın atölyesinde çalıştı. Bu sırada Société Théosophique'e girdi. 1892'de Marie Hout adında şair, filozof ve sosyalist bir kadınla dost oldu. Anarşizm mensuplarıyla yakın münasebetlerde bulundu. Polisin aradığı bir anarşizm üyesini evinde barındırdığı için tutuklandı. Hapishanede Arapça, İbrânce ve Malayca'yı öğrendi. Ha-

